

Силабус
навчальної дисципліни
Методологія наукових досліджень в освітній галузі
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: Дошкільна освіта
Спеціальність: А2 Дошкільна освіта
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти

Викладач (і)	Кот Надія Андріївна
Посилання на сайт	https://fdsso.bdpu.org.ua/kafedra-doshkilnoyi-osvity/
Контактний тел.	+38 050 138 85 86
Е-mail викладача:	spf5@ukr.net ; kotnadezda04@gmail.com
Графік консультацій	з 9.00 до 18.00 середа

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/ семінарські заняття	Самостійна робота	звітність
Денна 30/90	10	8	72	екзамен
Заочна 8/90	4	2	84	екзамен

Семестр: осінній/весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: методологія, академічна доброчесність, академічне письмо, кваліфікаційне дослідження, науковий апарат дослідження.

Метою курсу є формування наукового світогляду майбутніх фахівців, цілісного бачення проблематики психолого-педагогічних досліджень; знань, вмінь й навичок організації та проведення наукового пошуку з дотриманням норм академічної доброчесності; **предметом** – загальні положення щодо організації та проведення наукового пошуку та здійснення педагогічного проектування в галузі психолого-педагогічної проблематики.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності:

ЗК-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

СК-5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.

СК-8. Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики.

Програмні результати навчання:

ПРН-8. Виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень.

ЗМІСТ КУРСУ:

Змістовий модуль 1. Загальні питання організації наукових досліджень в Україні

1.1. Психологія і технологія наукової творчості.

Науково-дослідницька діяльність студентів — напрями і форми участі студентів в науково-дослідницькій роботі. Формування креативного мислення у студентів. Основні психологічні риси діяльності вчених. Науково-дослідна діяльність в Україні. Підготовка та атестація наукових і науково-педагогічних кадрів. Науково-технічний потенціал та міжнародна науково-технічна співпраця України. Проблеми ефективного розвитку науки в Україні.

1.2. Теоретичні засади методології та і логіки наукових досліджень

Поняття методології дослідження та її практичний зміст. Поняття «методологія дослідження». Методологічний апарат дослідження: вибір та формулювання теми дослідження; обґрунтування її актуальності; формулювання і розпізнавання проблеми; визначення предмета та об'єкта дослідження; постановка й формулювання мети дослідження; побудова гіпотези, визначення задач дослідження; розробка підходів щодо вирішення проблеми; визначення та формулювання орієнтирів та обмежень, вибір методів дослідження.

Змістовий модуль 2. Планування й організація дослідницького процесу

2.1. Програма і план дослідження.

Поняття «програма дослідження». Основні складові програми дослідження: обґрунтування актуальності теми, розгорнута характеристика цілей і задач дослідження; викладення гіпотези, мотивування вибору методів та об'єктів дослідження, забезпечення дослідження ресурсами, передбачуваний результат і ефективність дослідження. План дослідження як інструмент реалізації програми і розв'язання проблеми. Основні принципи планування дослідження. Види планів дослідження: індивідуальний, робочий, план-проспект.

2.2. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

Класифікація інформації для наукових досліджень. Методика роботи з літературними джерелами.

Відбір літератури за темою, ознайомлення з її змістом, підбір і використання нормативних актів. Методика поетапного вивчення наукової праці. Способи запам'ятовування інформації. Оцінка ступеня вивченості і наукової розробки досліджуваного питання. Визначення невирішених, дискусійних проблем. Виявлення різних точок зору, суперечливих поглядів. Критична оцінка їх аргументації. Формування власної точки зору. Зберігання накопиченої наукової інформації. Оцінка джерел фактичної інформації про об'єкт дослідження та їх характеристика. Поняття «факт», «фактична інформація» та їх класифікація. Прийоми і принципи роботи з фактами у дослідницькій діяльності. Критерії ефективності інформації.

Змістовий модуль 3. Організація дослідницького процесу та узагальнення його результатів

3.1. Форми і чинники організації дослідження.

Поняття «організація дослідження». Основні складові організації науково-дослідницького процесу. Організація управління науково-дослідницькою діяльністю: інтелектуальна підготовка, дослідна, технологічна, інформаційна стадії. Організаційні форми наукової діяльності. Технологічні схеми проведення дослідження. Принципи організації наукової діяльності.

3.2. Узагальнення результатів дослідження

Групування даних, порівняння, аналогії, узагальнюючі економічні показники, середні величини, відносні величини. Графічні прийоми представлення інформації. Основні види теоретичного узагальнення. Висновки, формулювання понять, визначення наукових категорій, виявлення тенденцій, законів, створення теорії.

Систематизація результатів наукової діяльності. Види наукової продукції та їх зміст. Загальні вимоги до рукописів наукових праць: композиційна побудова, принципи рубрикації. Композиційна структура та загальні правила оформлення результатів.

Змістовий модуль 4. Оформлення наукової продукції (результатів дослідження)

4.1. Зміст та оформлення кваліфікаційних робіт

Загальна характеристика кваліфікаційної роботи. Етапи виконання кваліфікаційної роботи. Основні сутнісні вимоги, підготовчий етап роботи, робота над текстом, заключний етап роботи, підготовка до захисту та захист. Підготовка і написання проекту та кваліфікаційної роботи: вибір і обґрунтування теми, складання плану, проведення дослідження та написання роботи, оформлення кваліфікаційної роботи, підготовка до публічного захисту і захист роботи.

4.2. Академічне письмо.

Особливості наукової мови: стилістика, термінологія, фразеологія. Спеціальні функціональні синтаксичні засоби як найважливіший засіб вираження логічних зв'язків. Термінологія та фразеологія наукової прози. Особливості наукової мови; якості, що визначають культуру наукової мови; етика цитування і використання наукових матеріалів. Поняття про академічну свободу та академічну доброчесність. Етичний кодекс ученого. Умови використання результатів експериментальної роботи інших людей у власній науково-дослідній роботі. Поняття про плагіат, види плагіату. Засоби профілактики та протидії плагіату

Методи навчання:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

За джерелом інформації:

Словесні: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентації, робота з ШІ), семінари, пояснення, розповідь, бесіда, бліцопитування, тести.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: інсценування, ігрові та практичні вправи, моделювання проблемних ситуацій, інтелектуальні розминки (головоломки), робота в групах та міні-групах («team building»), case-study.

2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Навчальний курс складається з лекційних, семінарських занять, самостійної роботи.

Заохочується висловлювання власної точки зору, творчий підхід до виконання передбачених програмою курсу завдань. Обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності.

Підготовка до семінарських занять передбачає усне опрацювання теоретичних питань за темою, спираючись на перелік рекомендованої літератури та самостійний пошук джерел для отримання необхідної інформації, з подальшим їх обговоренням у форматі дискусій, мозкових штурмів, практичного виконання вправ тощо. Відпрацювання пропущених семінарських занять є обов'язковим, здійснюється у форматі очного або дистанційного (на платформі Zoom) спілкування викладача зі здобувачем (не пізніше, ніж через тиждень з моменту проведення заняття та згідно графіку консультацій).

Підготовка завдань самостійної та індивідуально-дослідної роботи здійснюється у письмовому або електронному (розміщення файлів на платформі Moodle) вигляді та передбачає усне обговорення питань протягом семінарського заняття з теми або під час індивідуальної/групової консультації. Роботи, які виконано не в повному обсязі або оформлено без дотримання вимог, повертаються здобувачеві на доопрацювання. Повторно здати роботу на перевірку необхідно не пізніше, ніж через тиждень після проведення заняття з відповідної теми (письмово/в електронному вигляді на платформі Moodle).

В умовах дистанційного навчання лекційні, семінарські заняття проводитимуться в онлайн-режимі у визначений розкладом час. Самостійні та індивідуально-дослідні роботи надсилаються на оцінювання через систему Moodle у визначений політикою курсу термін. Консультації здобувачів проводитимуться згідно визначеного вище графіку.

Допуск до екзамену передбачений за умов: набрання 25 балів за роботу протягом

семестру. Він може проходити за такими формами (на вибір здобувачів ВО): письмовий залік та захист відповідей, підсумкове тестування.

Безпека: у разі оголошення повітряної тривоги заняття негайно припиняється, всі переходять в укриття. Від кожного учасника освітнього процесу вимагається дотримання всіх інструкцій з безпеки. Заняття буде відновлено із скасуванням повітряної тривоги.

Політика використання генеративного штучного інтелекту (ШІ)

Застосування генеративного ШІ у цьому курсі регулюється *Політикою використання ШІ в освітньому процесі БДПУ* (Наказ № 39 від 18.09.2025, рішення Вченої ради від 11.09.2025).

У межах цього курсу **дозволяється відповідальне використання ГШІ** лише для:

- структурування плану написання робіт;
- лексичного покращення тексту;
- підбору джерел (за умови обов'язкової перевірки достовірності).

Заборонено використання ГШІ для:

- повного генерування текстів робіт або розділів;
- автоматичного створення аналітичних висновків.

Усі випадки використання ШІ мають бути **відкрито задекларовані** у письмових роботах згідно зі стандартом **GAIDeT** (<https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/index-uk.html>).

Порушення цього правила може вважатися порушенням академічної доброчесності і тягне за собою відповідні наслідки згідно з Кодексом БДПУ.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (комп'ютер, проектор); програмне (Microsoft Office: Power Point, Word, Moodle, репозитарій); наочність (презентації у форматі Power Point, Canva), відеозаписи різних форм роботи з фізичного виховання та виконання різних видів вправ.

Система оцінювання та вимоги:

Поточний та семестровий контроль за умов змішаного навчання та (або) з використанням технологій дистанційного навчання може проводитися на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom, додатки від Google.

Загальна кількість балів за вивчений курс для *денної форми навчання* обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю (ЗК= 40 балів). Потім до отриманого показника додаються бали за виконане ІНДЗ та бали (10), та бали набрані під час екзамену (50). За підсумками навчання здобувач вищої освіти може отримати 100 балів, визначаємо за формулою.

$$\frac{ЗК1 + ЗК2 + ЗК3}{n}$$

m – кількість набраних балів за поточним контролем;

n – кількість кредитів.

Відповідність підсумкових рейтингових оцінок у балах оцінкам за шкалою ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка шкалою ЄКТС для всіх видів підсумкового контролю
90-100	A
78-89	B
65-77	C
50-64	D
35-49	FX
1-34	F

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Дзьобань О. П. *Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навч. посіб. для аспірантів.* Київ; Одеса: Фенікс, 2025. 284 с. URL: https://ippi.org.ua/sites/default/files/metodologiya_2025.pdf
2. *Основи наукових досліджень. Курс лекцій Електронне мережне навчальне видання / Уклад. О. Б. Шарпан.* К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 89 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/55928/1/OND_KL.pdf
3. Смолюк І. О., Смолюк А. І., Смолюк С. В., Смолюк В. І. *Методологія та методика науково-педагогічних досліджень : навчальний посібник .* Луцьк : Вежа-Друк, 2025. 340 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/28625>

Додаткові

1. Вакуленко В. Л., Боярчук С. В. *Ключові аспекти академічної доброчесності: запобігання плагіату. Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія.* 2022. Вип. 13 (4). С. 26-34. URL: <https://humstudios.com.ua/uk/journals/tom-13-4-2022/klyuchovi-aspekti-akademichnoyi-dobrochesnosti-zapobigannya-plagiatu>
2. ДСТУ 7152:2010. *Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках.* [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 42 с. URL: <https://elib.chdtu.edu.ua/e-books/1974>
3. ДСТУ 8302:2015. *Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.* [Чинний від 2015-06-22]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf
4. Дударев І. М., Кузьмін О. В. *Практикум з методології наукових досліджень: навчальний посібник.* Одеса: Олді+, 2023. 277 с. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/bitstreams/9d58bd18-96f3-4489-b441-0554d39282b7/download>
5. Комар Т. В., Василенко О. М. *Науково-організаційна діяльність дослідника: навчальний посібник.* Хмельницький: ХНУ, 2023. 118 с. Паскаль О. В. *Методологія наукових досліджень в соціальній сфері : навчальний посібник.* Одеса : Університет Ушинського, 2023. 72 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/18941>
6. *Методологія наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. В. П. Горина.* Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2023. 170 с. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/1bcf27ff-03bd-44fa-953a-3ea9bfb22d0f/content>
7. *Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.).* Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
8. *Філософські проблеми сучасного наукового пізнання: підручник / Я. В. Тараров та ін.* Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. 349 с.

Інтернет-ресурси

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Електронна навчальна платформа Moodle БДПУ <https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=3486>